

El vendrellenc Andreu Nin, fundador del POUM, va ser conseller de Justícia. FOTO:DT

La nova administració de justícia (1936-1938)

La justícia penal popular fou exercida a cada Audiència Territorial pels tribunals populars i els jurats d'urgència, de guàrdia i de seguretat

Jordi Piqué Padró
Cap del Servei d'Arxiu i Documentació de l'Ajuntament de Tarragona

La convulsió revolucionària desencadenada després del 19 de juliol de 1936 farà trontollar l'estructura de les institucions republicanes i repercutirà en el poder judicial de l'Estat, és a dir en l'organització de l'administració de justícia. El 17 d'agost, el mateix Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya admetia una nova conjuntura política i social en la qual «ens trobem amb una normació jurídica que no respon al sentiment jurídic del poble, que desitja incorporar el seu esperit a l'administració de justícia; i amb una legalitat nova que neix al compàs de les exigències del moment».

Amb l'objectiu de jutjar la conspiració militar, es crearan els Tribunals Populars Especials integrats per un president i dos magistrats adjunts, amb caràcter de Tribunal de Dret, i dotze Jurats, nomenats per sorteig entre els afiliats de les organitzacions polítiques i sindicals, que ostentaran la representació popular. A Tarragona, seran designats membres del Tribunal de Dret: el president de l'Audiència Provincial, Dionís Terror Fernández –com a president– i els ma-

gistrats Ramon Nogués Biset i Jaume Simó Bofarull com a adjunts. El lletrat Josep M. Valbuena Creu serà nomenat pel conseller de Justícia com a fiscal del nou Tribunal, el qual el 31 d'agost quedarà constituït amb l'acceptació del càrrec dels 12 jurats populars.

Processats 25 militars en vuit mesos

El 12 de setembre de 1936 es celebrarà el primer judici del Tribunal Popular Especial de Tarragona pel delictes de rebel·lió militar a l'edifici de l'Institut Martí d'Ardenya. Aquest òrgan judicial finalitzarà la seva funció el mes d'abril de 1937. Durant vuit mesos seran processats 25 militars (1 coronel, 2 tinentes coronels, 7 capitans, 9 tinentes, 1 alferes i 5 caporals), sobre els quals recauran 8 penes de mort –6 executades, 1 commutada per reclusió perpètua i una altra d'un processat en rebel·lia–, 2 penes de 17 anys i 4 mesos i 3 penes de treballs de fortificació mentre duri la guerra. D'altra banda, es dictaran 4 absolucions, 3 sobreseïments de la causa i l'arxiu provisional de 5 sumaris atès que els inculpats es trobaven en situació de rebel·lia.

Amb l'objectiu de cobrir el buit legal existent respecte el judici de tots els civils acusats d'activitats feixistes, el conseller de Justícia, Andreu Nin, signarà el

dia 13 d'octubre de 1936 el Decret de creació dels Tribunals Populars. El 12 de novembre de 1936 es crearà el nou Tribunal Popular de Tarragona amb la següent composició: Andreu Massó López, president; Salvador Grau Fernández, president suplent; Miquel Olivé Domènech, fiscal, i Lluís García Fernández, fiscal suplent.

Ubicat a l'edifici del Seminari, les primeres reunions del Tribunal Popular de Tarragona serviran per decidir el sobreseïment de diverses causes i el consegüent alliberament de vuit processats. Des del dia 21 de desembre de 1936 fins al 30 d'abril de 1937, es tractaran els expedients de les causes contra 122 inculpats amb el següent resultat: 2 penes de mort executades, 26 penes de mort commutades per reclusió, 42 penes de reclusió i 52 absolucions.

Combatre el terror revolucionari

Des de finals de juliol fins al novembre de 1936, per les cunetes, cementiris i platges de Tarragona i els pobles del voltant, varen caure assassinades víctimes de la repressió revolucionària 323 persones procedents de les comarques tarragonines. Després de la celebració del primer judici el 21 de desembre de 1936 es registraran tres execucions extrajudicials.

Andreu Massó López

L'acusació'

'Fue despiadado con los procesados'

Nomenat president del nou Tribunal Popular de Tarragona el 12 de novembre de 1936, Andreu Massó va ser jutjat en consell de guerra pels franquistes cinc anys i vuit mesos després, el 26 de juny de 1942. Aquell càrrec el va costar la vida, com a les altres tres persones citades a aquestes pàgines, membres totes dels tribunals que van exercir la justícia republicana. Diu el sumari: «Que el procesado Andres Massó Lopez, de buena conducta y antecedentes con anterioridad al Movimiento Nacional, al poco de iniciarse este fue nombrado presidente del Tribunal Popular en esta Plaza, habiendo dictado dicho organismo duran-

te el mandato del procesado, veintinueve penas de muerte y otras muchas de menor gravedad, habiendo sido ejecutadas dos de ellas, y observando en todo momento el procesado una actuación francamente despiadada con los procesados que eran presentados ante aquel Tribunal». Massó declarà en la seva defensa que «con su actuación personal ante la superioridad en la Audiencia de Barcelona, logró se conmutaran todas menos dos que le fueron humanamente imposible por las inferiores».

Massó va ser afusellat el 12 d'agost de 1942. Tenia 62 anys, havia nascut a Barcelona, era militant de la CNT i era casat amb Dolors Miravall i tenia un fill.

Àngel Alcoverro Berenguer

La seva defensa

'Acepté el cargo en el tribunal por presiones'

Nascut a Vilalba dels Arcs, Àngel Alcoverro Berenguer fou empresonat només sis dies després de l'entrada de les tropes franquistes a Tarragona i afusellat el 28 de febrer de 1939. És per tant de les primeres víctimes de la repressió. Alcoverro –executat als 54 anys– assegurà que el van obligar a formar part del Tribunal Popular: «El declarante se negó a aceptar el cargo y que si lo hizo fue motivado por presiones del presidente de Unión Republicana; que en dicho cargo permaneció el dicente tres meses, asistiendo solamente a dos sesiones que recuerda eran las del coronel Castro, capitán Laforteza y dos hermanos, que se

llamaban Landa, individuos que fueron condenados a muerte; que en dichas sentencias hizo constar que un voto era el de cadena perpetua. Preguntado por qué motivo fueron condenados, dice que lo desconoce, pero que los de la CNT y FAI decían que eran traidores».

L'acusació, per contra, fa constar: «Intervino entre otros en un juicio en que se condenó a muerte a cinco personas por su adhesión a la ideología que representaba el Movimiento Nacional, autorizando con su firma la sentencia, sin que conste acreditado formulara voto en contra, siendo por lo demás el procesado sujeto de buena conducta moral».